

Dünýäni parahatçylyk däl, ýarag sekillendirýär

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 24 января, 2025

Dünýäni parahatçylyk däl, ýarag sekillendirýär DÜNÝÄNI
PARAHATÇYLYK DÄL, ÝARAG ŞEKILLENDİRÝÄR

Bu konfliktden almaly sapak şu: ýasaýan dünýämiz bir tokay mysaly. Bu tokayda diñe güýclä we gara güýje hormat goýulýar Russiyanyň Ukrainany okkupirlemegi bilýänlerimizi tassyklaýar: Dünýäni parahatçylyk däl, ýarag sekillendirýär.

Halkara sistemalary ýola goýmak üçin edilýän tagallalara, serhet ylalaşyklaryna we kartalara garamazdan çaknyşyk we urus dynmayar. Taryh gaýtalanylý dur.

Eýran bilen baglaşylan serhet ylalaşygy şanyň agdarylmagyndan soň Saddam Hüseýiniň şertnamany ýyrtyp, serhetden aşmagyna böwet bolup bilmedi.

Arap bileleşiginiň agzasydygyna birek-biregiň üstüne cozmazlyk baradaky şertnamanyň bardygyna garamazdan Kuweýti-de basyp aldy.

Uly güýcleriň güýcleriniň bardygyna geler bolsak... Tähran režiminiň Yragy, Siriýany, Liwany gözegçilik astyna almagynyň öňünü alyp bilmeýişleri ýaly, Ermenistandan Efiopiýa, Liwiýa, Ýemene, Siriýa, Ukraina çenli uzaýan uruş howplarynyňam öňünü alyp bilmediler.

Dünýä «Uly uruş» diýip atlandyran Birinji jahan urşunyň döreden weýrançylygy sebäpli soňky uruş boljagyna ynandy. Emma

ýigrimi bir ýıldan soñ Ikinji jahan urşy başlady. Bu uruş has gandöküşikli we ýykgynylykly boldy.

Birinji jahan urşunda ölenleriň sany 40 milliona ýetse, Ikinji jahan urşunda ölenleriň sany 60 milliona ýetdi.

Ýewropalylar 1945-nji ýylyň 2-nji sentýabrynyň rus güýçleri 24-nji fewralda Ukraina girýänçä yklymdaky urşuň soñky günü bolar öýtdüler.

Munuň olar üçin iki ýurduň arasyndaky çaknyşykdan has artyk manysy barmy?

Iň köp aýdylýan söz «Näme bolýandygyna ynanmak kyn» boldy.

Ýewropalylar dünýädäki uruşlara we gapma-garşylyklara öwrenşikli. Bir ýurduň başga bir ýurt bilen uruşmagy ýa-da basyp almagy bolsa Ýewropada öwrenişilmedik ýagdaý, ýagny olar 76 ýyl 9 aý mundan öñ döwlet uruşlary bilen hoşlaşypdylar.

Ýugoslawiýa Federasiýasyndaky doganlaryň ursuny muňa dahyllı edip bolmaz. Çünkü bu ýedi oblastyň öz arasyndaky içerki bölünişikdi.

Ukraina konflikti ha bütin ýurduň yza dolanyşy bilen bolsun, ha awdan soňa galanlar – uly ähtimallykda parahatçylykly ylalaşyk bilen soňlanar.

Munuň bilen birlikde uruş halkara gatnaşyklarynda köp zady üýtgeder we gelejekde bolup biläýjek uruşlara taýýarlyk hökmünde döwlet hem-de regional gorag çärelerini güýçlendirer. Germaniya eýmenilýän Russiya we Hytaý bilen hyzmatdaşlyk edip, Ýewropanyň federal sistemasyndan we NATO-dan aýrylmaga döwtalap ýurtlaryň biridi.

Berlin ukrain okkupasiýasyndan soñ harby çykdajylaryny aýan etmekde gijikmedi we tutumyny üýtgetdi. Russiýanyň strategik «Demirgazyk akym -2» tebigy gaz geçirijisini togtadandygyny mälim etdi.

Germaniya we Ýewropa ýurtlary bu geçirijä hyzmatdaşlyk we uruşlara garşy eldegrimesizlik hökmünde garasa, ABŞ olary munuň tebigy gaz geçirijisiniň tüýsüne giren ýaragdygyny duýdurdy.

Ukrainanyň basylyp alynmagy gönükmäni üýtgetdi. Munuň we Gürjüstanyň, Krymyň, Ukrainanyň yzyndan Ýewropa tarap dowam etjekdigini oýlandyrmaga başlady.

Ruslaryň NAT0-nyň işlerine garşy zerur goranyş sebäpleri bolup biler, emma oňşukly ýewropalylar okkupasiýanyň hemmesini nyşana aljakdygyny pikir etdi.

Ukraina okkupasiýasy NAT0-ny güýçlendirdi we ýewropalylary amerikan liderligine ýakynlaşdyrdы. Şeýlelikde ABŞ merkezi pozisiýasyny güýçlendirmek üçin «Sowuk uruşdan» bәri eline geçen bu elýetmez pursatdan peýdalandy.

NATO ýurtlary Ukrainany goramak üçin gönüden-göni urşa girmezler. Emma Günbataryň maliýe we ykdysady ýaraglanşykdaky öñdeligi Moskwany ep-esli gowşadar we ony yza çekilmäge ýa-da ylalaşyga gelmäge mejbur eder.

Bu konfliktden almaly sapak şu: ýasaýan dünýämiz bir tokay mysaly. Bu tokayda diňe güýçlä we gara güýje hormat goýulýar. Eýsem güýç konsepsiýasynyň doly harby däl-de, has köp ylmy, tehniki we ykdysady taraplary-da bar. Ahyrynda SSSR hem dünýäniň iň uly ikinji harby güýji bolup durýan döwründe ykdysady sebäpler bilen çöküpdi.

Abdyrahman RAŞID,

Saud Arabystanly žurnalist, «ŞARKU'L AVSAT» gazetiniň öñki baş redaktory, «EL-ARABIYE» kanalynyň öñki müdürü.

@aalrashed

03.03.2022 ý. Publisistika